

atellen, serien
n een leven,
wijd. Daarbij
oordwijk, een
ar vele jon-
n en leiding
an de vader-
ede gekomen
van Verwey.
t Verwey mis-
niewere lite-
re letterkunde
ge publicaties
vertegenwoor-
seare, Milton,
als anderen,
de Régulier,
het door een
id van arbeid
k te kort is,
in dien arbeid

in een samen-
sen, die Ver-
werken voor

in de richting,
open, 't best
n van „maat-
k toch, in de
anhang van
en is, de in-
s den dichter
en kwam tot
id, buiten alle
om. Het puur-
entroeuring en
beginsel van
blijkt uit z'n
ee", „Sonnet“.

t dichterschap,
lew van in-
re-Gidsredacte-
aren van vol-
zich uitte, (in
jn inzicht ver-
in het weer-
m niet meer
oonheid, maar
buiten, doch
ocht dus naar
der dingen en
ter, een, zoo
dan toch in
van het
riëntering, en
Zelf heeft hij
akteristiek aan-
uwe Nederland-
de woorden:
d tot het leven
het leven te
. En wil men
ting hem van
stijk zien, dan
gedichten van
De Koopman“,
verzen van de
uwe tuin“ ed-
nde betoekenis
gebaseerd op
de gebonden-
leven rondom
contact, is zij
tegelijk gericht

chap geeft ook
rair-historische
choel de critiek
t afbreken van
erde mee van
de bespreking
ke werk van
n bouwend ka-
rifi „De Bewe-
en in de tien
waard, als een
sche studie.
verk, naar het
erd, dankt aan
als Kloos“ stu-
e waardij, maar
enis, bracht ze
Spiegel, He-
oren. In 't bij-
eter belangrijk-
ij, vaderland-
kleur van Pol-
onismenbare
potgieter's werk
as hij in 't bij-
an de Potgieter
ver „Het leven
amen“ (= het
rijden“) behoe-
e werk van de

In deze enkele lijnen moge iets van Verwey's
verdienste zijn aangegeven. Volledig is het beeld
zeker niet, maar, ik zei het herhaaldelijk, daar-
van kon ook geen sprake zijn in ons verband.
„Was alleen te doen om een „bescheiden hulde“,
die zich bepalen moest tot een aanwijzen van de
grootste plaats, die Verwey inneemt in onze heden-
daagsche literatuur-beweging. Daardoor viel ook
een kritisch beschouwen van zijn beginsel buiten
de lijn van dit artikel. Aan de hand van de be-
kende „Christus-Sonnetten“ is die zeker gerecht-
vaardigd, maar daartoe is een andere gelegenheid
en meerdere plaatsruimte noodig. Thans rust op
ons de plicht van dankbare waardeering voor
wat de zestigjarige in een leven van toegewijden
arbeid ons heeft geschonken. Het moge hem een
voldoening zijn, de beteekenis van zijn werken en
straven erkend te zien, in de benoeming tot hoog-
leeraar te Leiden, die kort geleden hem ten deel
viel en het worde hem geschonken in de vervulling
van dat hooge ambt nog veel te doen voor de
beoefening der vaderlandsche letterkunde, in de
richting, waarin hij haar tot hertoe heeft geleid.
C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Rapport van den bond van Gereformeerde Kerken naar het
Presbyteriaansche Kerkstelsel (Oostelijke afdeling)
1924-'25.

De Oostelijke afdeling van het Uitvoerend Committee
van den algemeenen Presbyteriaanschen bond heeft
het genoegen uwe achtbare vergadering een ander jaar-
lijksch rapport voor te leggen. Gedurende het afgelopen
jaar hebben er twee algemeene vergaderingen van de
afdeling plaats gehad in Edinburgh en een vergadering
van het Uitvoerend Committee. De plaatselijke commit-
tees voor Engeland en Ierland hebben ook vergaderd
en er is hard gewerkt in Wales met het oog op het
Cardiff Council. De voorstellen tot een betere
organisatie van ons werk op het Vasteland van Europa
zullen waarschijnlijk gauw een vasten vorm aannemen.

Wij hebben door den dood verloren de drie zeer
gewaardeerde leden van de afdeling: Mr James Gar-
diner vroeger lid van het Parlement voor West Perth-
shire; Dr T. E. Miller, M. A. te Dunfermline en Dr
Johan Starrook van de Original Secession Church. Ver-
trokken is van Galashiels naar Montreal Dr George
Donald. In Sir John Fleming van Aberdeen hebben wij
een grooten ondersteuner verloren. Het spijt ons ook,
dat zulke betekenissenvolle veteranen als Prof. Cowan
van Aberdeen en Dr Archibald Henderson van Crieff
het noodig achtten om voor het lidmaatschap te be-
danken. Dertien nieuwe leden zijn gekozen om de va-
cante plaatsen te bezetten en de heer Wm. Walker
van Edinburgh werd benoemd tot vice-voorzitter in
de plaats van den overleden Sir R. R. Simpson.

De voornaamste zaak voor de afdeling was de aan-
vraag van de nieuwe United Church van Can-
ada, ontstaan door de vereniging der Presbyterianen,
Methodisten en de Congregationalisten in Britisch Canada,
om lid te worden van onzen Bond.

De Westelijke afdeling had in Februari '24 de toe-
trekking aanbevolen en in April van hetzelfde jaar ver-
scheen voor ons een deputatie van de Union Committee
der Canadeesch Presbyteriaansche kerk tot steun van
de aanvraag, die gedaan zal worden aan de Cardiff
Council. Na behoorlijke beraadslaging en bespreking,
sprak de Oostelijke afdeling eenstemmig uit:

„dat hoewel de voorgestelde United Church van
Canada op den „grondslag van de Unie“ eenige afwijkin-
gen van erkende praktijken van de oudste Presbyteri-
aansche kerken uit de engelsch sprekende wereld heeft,
doch wij de Presbyteriaansche beginselen voldoende
zijn bewaard in haar reglement, de Alliance gerechtigd
is, deze kerk toe te laten tot het lidmaatschap en de
aanvraag daartoe kan gedaan worden“.

Er zal dan voor den Raad van Cardiff in Juni van
dit jaar een eenparige aanbeveling komen van beide
afdelingen om de United Church van Canada toe te
laten als een kerk in volle rechten tot den Bond. Maar
dit besluit houdt niet in dat men breken moet met die
broeders, die geen vrijmoedigheid hebben om zich bij
de United Church aan te sluiten.

De afdeling steunt ook een verzoek aan den Bond
om de Unie van gereformeerde kerken in Frankrijk
toe te laten tot de Alliantie.

In het najaar bezocht de algemeene secretaris Zuid-
Afrika overeenkomstig een besluit van de Council
te Pittsburgh in 1921. Het voornaamste doel zijner zen-
ding was om, indien mogelijk, de Hollandische gerefor-
meerde kerk te bewegen, zich weer aan te sluiten bij
de Alliantie. Met dit doel voor oogen, sprak hij met
de vertegenwoordigers in den Oranje Vrijstaat, Trans-
vaal en Natal en hij woonde ook de Synode van de
Kaap bij. Zijn ontvangst was daar zeer hartelijk en de
Synode besloot van harte gaarne weer tot de Alliantie
toe te treden. Een zelfde actie van de Synodes der
andere provincies wordt met goede verwachting te-
gemoet gezien. Ondertusschen is de eerste gewichtige
stap gedaan om godsdienstige verzoening in Zuid-
Afrika tot stand te brengen. Er werden ook bezoeken
gebracht aan de vergadering van de engelsch sprekende
Presbyteriaansche kerk, aan de Fransche Zending in
Basutoland, die georganiseerd is naar Presbyteriaansche
beginselen. De nieuwe Bantu Presbyteriaansche kerk
heeft er in toegestemd zich bij de Alliantie aan te
sluiten. Een ander verblijdende gebeurtenis is de sa-
menwerking op het gebied der Zending van de kerk
van Schotland, de United Free Church van Schotland
en de Neder-Duitsch Gereformeerde kerk in Nyasa-
land om de Presbyteriaansche kerk van Centraal Afrika
te vormen.

Het werk van onze commissie op het vaste land is
voornamelijk beperkt tot het nagaan der gebeurtenissen
in Centraal en Oost Europa, vooral met het doel de
godsdienstige minderheden te beschermen en maat-

regelen ter ondersteuning van noodlijdende kerken en
stichtingen te nemen.

Dr Sylvester Beach, convener van het committee
voor het vasteland van de Westelijke afdeling, bracht
in den zomer van '24 een bezoek aan Czecho-Slovakije,
Hongarije, Roemenie en Jugo-Slavië. Wij wachten het
rapport van zijn onderzoek nog in.

Helaas wijst het laatste bericht uit Roemenie op een
voortzetting van onverdraagzame en reactionaire poli-
tiek.

De algemeene secretaris, als lid van het Europeesche
hulpcommittee in Copenhagen, benoemd en bestuurd van
uit Zurich als hoofdkwartier, heeft een vergadering
van afgevaardigden bijgewoond in Utrecht, Holland, in
Mei 1924, waarbij de heele toestand goed werd be-
sproken. Zelfs de Koningin van Nederland toonde haar
persoonlijke belangstelling. Dank zij den onvermoeiden
arbeid van Dr Adolf Keller, de ziel van het Bureau te
Zurich, en de mildheid van de Amerikaansche en andere
kerken, wordt het werk der ondersteuning met veel
succes voortgezet en het oog gehouden op de meest
drukkende behoeften.

Het was een voorrecht om uit naam van onze Alliantie
van tijd tot tijd gelden te kunnen overmaken.

De voornaamste kerkelijke vergaderingen en Synodes
in Groot Bretagne en Ierland zijn, zooals gewoonlijk,
bezoekt door den algemeenen secretaris en andere af-
gevaardigden en een poging is gedaan om de groeten,
hetzij persoonlijk of schriftelijk, over te brengen aan de
Synodes op het vasteland. Toespraken werden gehou-
den tot de studenten van meer dan een college.

Als toegevoegd lid heeft de algemeene secretaris de
halfjaarlijksche vergaderingen van het Britische Council
of the World Alliance bijgewoond om den internatio-
nalen hand van vriendschap door de kerken te ver-
sterken. Hij heeft ook een werkzaam aandeel genomen
in de herziening van het kerkelijk gezangboek, met het
oog op de aanneming door vele der Presbyteriaansche
kerken tot een algemeen Book of Praise.

Alles wijst nu op de twaalfde algemeene vergadering
van de Alliantie, te houden in Cardiff, Wales, van
23 Juni tot 2 Juli 1925, als een groote mijlpaal in onze
geschiedenis en een wegwijzer voor de toekomst. De
afvaardiging belooft de meest volledige vertegenwoor-
diging van het gereformeerde Christendom te worden
die ooit tevoren plaats vond en zal de feestelijke her-
denking van ons jubileum waarlijk zijn.

Alle kerken, die tot nog toe verzuild hebben af-
gevaardigden te benoemen, worden dringend verzocht
het zoo gauw mogelijk te doen, opdat de herberging
en andere noodzakelijke regelingen voor hen gedaan
kunnen worden. Indien mogelijk, is het gewenscht dat
het bureau te Edinburgh en de plaatselijke secretaris
Dr J. Roberts 77 Ninian Road, Cardiff, bericht krijgen
van wie afgevaardigd zijn. Het program is vol van de
meest actueele vraagstukken die behandeld zullen wor-
den door sprekers van hooge reputatie en sommige
bijzondere belangrijke zaken zullen besproken worden
op het Council. Een budget voor 1925 zal worden voor-
gelegd, dat zorgt voor de toenemende administratieve
uitgaven en het is te wenschen, dat de verschillende
kerken de verplichtingen van de Alliantie beseffen en
dat zij willen borg staan voor datgene, dat noodzakelijk
is voor de krachtige voltooing van het werk. De jaar-
lijksche week der gebeden voor de kerken van de Oos-
telijke afdeling begint dit jaar op 29 November, en de
St. Andreas Dag (30 November) is de dag die gehouden
wordt voor de voorbede voor de Buitenlandsche Zen-
ding. Wij stellen voor, op dien dag de nooden van onze
kerken op 't vasteland van Europa voor God te brengen.
De Zondag vóór Kerstmis wordt in 't algemeen be-
schouwd als de hiddag voor den Wereldvrede.

Wij hopen een volgend jaar eenige practische voor-
stellen te doen om de belangstelling te vernieuwen in
datgene wat eenigszins een aanbeveling is geworden.

Wij vragen eerbiediglijk, dat dit rapport aan een
van de leden van uwe vergadering voorgelegd worde
en dat een antwoord gezonden worde aan het bureau
van de Alliantie.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Duitsche paedagogen.

In „Oude Paden“ schrijft de Knap het volgende over
duitsche opvoeding op school:

Zoo is het in Dresden gebeurd, dat een onder-
wijzer, niet voor de kinderen, maar op een anderen-
avond publiekelijk mededeelde, op welke wijze hij ge-
woon was de gelijkenis van den barmhartigen Sama-
ritaan voor de klasse te vertellen. Stel u voor, zoo
richt hij zich tot de kinderen, die in gespannen aan-
dacht zitten te luisteren, — stel u een arbeider voor,
die na zijn werk 's avonds door het dichte bosch
naar huis gaat. Daar wordt hij aangevallen, neer-
geslagen, uitgeschud en van zijn wegkloof beroofd.
De dominee uit het dorp komt er langs, — hij gaat,
als hij den neergeknuppelden arbeider ziet liggen,
voorbij. Dan komt de koster van de kerk, — die
gaat ook voorbij. Na een poosje komt er een arbeider
langs den weg, — en als die hem ziet liggen, ver-
bindt zijn wonden en verzorgt hem. Wie van de drie
is de barmhartige Samaritaan geweest? Een kind
kan er immers best het antwoord op geven. Domineen,
kosteren en alles wat met de kerk samenhangt, —
bah, wat een egoïsme en wredeheid. Als gij nog
liefde in de wereld wilt vinden, moet gij ze bij de
communistiche arbeiders zoeken!

De leesboekjes op de scholen zijn in de laatste
jaren eveneens gecorrigeerd en van vrome smetten
gezuiverd. Het roode potlood heeft aardig door
de nieuwste uitgave van het Leipziger leesboekje
heengespeeld. Geschrapt werd alles wat in de verte
aan het Christendom herinnerde. Zelfs verzen, waar-
van de eerste strophen een soort aanloop zijn om
tot de kern der zaak in de laatste strophen te
komen, zijn in dezen zin gezuiverd, dat wel de eerste,
maar niet de laatste strophen behouden zijn. Zoo
bijvoorbeeld in het mooie gedicht van Karl Geroek:

„Het kind van den stuurman“ In de eerste verzen
wordt het rustige vertrouwen van het kind getoond,
omdat vader immers aan het roer staat, dan gaat
natuurlijk alles goed. Er was geen bezwaar om deze
verzen te behouden, al heeft het familie-instituut
zich zelf overleefd. Maar het slotvers, dat de toe-
passing maakte en waarom het in 't heele gedicht
te doen was, werd door het roode potlood geschrapt:

O, Starker Kinderglaube!
Verstehst du 's, Gotteskind?
Ob um dein Schifflein schaube
Der ungestüme Wind,
Der Himmel steht im Feuer,
Die finstre Tiefe droht;
Dein Vater sitzt am Steuer,
Dum hat es keine Not!

Het is om te onthouden, ook in Nederland. De ver-
knipping van een vers als het hier geciteerde neemt
elken schijn van argeloosheid en van positieven op-
bouw weg.

Van Kloos.

In de „Groene Amsterdammer“ (jubileumnummer)
schrijft de heer Willem Kloos dit sonnet:

Ik beeldde nooit me iets in: is 't echt, vroeg 'k steeds
[mij af,
Wat 'k voel? Is 't de Eeuwge Waarheid zelf, die, in
[mij levend,
Mijn diepre Diepte, als op haar aên, beweegt, en
[strevend
Op eens naar wijde Hoogte me opstoot, stoer-kalm,
[straf?
Nooit vreesde ik voor den nijd der dwazen, 'k zweeg
[niet lat,
Als 'k ernstig-streng moest spreken... Rustge boot,
[die stevent
Geduldig door naar 't Doelwit, ging ik, heilig bevend
Van weelde om al wat 'k vond en andren willig gaf.
't Stormt diep al wat 'k ooit schreef, of liever wat de
[Oneindige
Geest, die mij levenslang beziel, in zijn alhoog
Genadig-zijn, bevelend dat 'k mij stand-sterk rein'ge
Van al wat menschlijk-klein is, me inblaast, alsof vloog
Diep achter mij, grootmachtig-slaand met breede vleuglen,
't Al-eeuwig Eene zelf, dat 'k eer en niet mag tenglen.

De tegenwoordige poeten zijn duizendmaal meer
„ikkerig“ van toon, dan de domineespoëzie ooit was.
Maar dat schijnen menschen als Kloos niet te willen
onthouden, al is het hun nog onlangs gezegd.

Roomsche dogmenhistorie in
zakformaat.

Een vriendelijk lezer zendt mij „De Leidsehe Crit.“,
blijkbaar een Roomsche blad, waarin gesprekken voor-
komen van een kapelaan met zijn leerling, over „ona-
katholiek geloof“. Blijkbaar zijn de catechisaties niet
gehouden in den stijl van de tale Kanaans; te oordeelen
althans naar dit begin:

„Hemelje lief, ben jij daar, Frans.“
„Dag, kapelaan; ja, nu ben ik niet heel stil naar
boven gekomen; is 't nu weer niet goed?“
„Nee maar, best hoor; doe jij 't maar zachtjes
aan; ik schrok alleen, omdat ik niemand had hooren
komen; alles wel?“
„Best, kapelaan; ik heb nog eens kahn nagedacht
over ons vorig gesprek, maar ik kom hoe langer
hoe meer tot de conclusie, dat 't dan toch ook een
reusachtig groot geheimenis is de menschwording
van Jesus Christus.“
„'t Zal wel waar zijn Frans; wij kleine mensches
moeten ons toch ook niet verbeelden dat we zoo'n
machtig Godswerk kunnen doorgronden; we mogen
al bij zijn, dat we 't weten, dat we weten, dat dit
geheim bestaat, en dat we het mogen gelooven.“

Daarna raakt men de vraag aan, of de Christus zijn
goddelijke natuur heeft afgelegd. Hierbij komen de pro-
testanten te pas op de volgende manier:

„Maar denk nu niet, Frans, dat het Woord,
of de tweede persoon der Allerheiligste Drieëenheid
afstand heeft gedaan van zijn goddelijke natuur, toen
Hij de menschelijke aannam. Ook van zijn goddelijke
persoon heeft Hij zich niet ontdaan, en geen enkele
van zijn goddelijke eigenschappen heeft Hij afgelegd.“
„Wel wordt door protestanten aangehaald een tekst
van Paulus (2 Corinthen 8:9) en een andere (Philip-
pensen 2:7), om te bewijzen, dat Christus zijn god-
heid heeft afgelegd. Maar aangezien het eigenwijze
onzin is te willen gaan beweren, dat een God, die
waarachtig God is, en dus eeuwig en onveranderlijk,
op een goeden dag ereis zijn godheid aflegt, zijn
godheid verlaat, dus ophoudt God te zijn — aange-
zien dat nonsens is, kunnen we daar toch niet dieper
op ingaan.“

Hier heb je die teksten, die ze aanhalen. Een uit
den tweeden brief aan de Corinthiërs 8:9: „Gij toch
kent de genade van onzen Heere Jesus Christus, dat
hij, terwijl hij rijk was, om uwe wil arm is gewor-
den, opdat gij door zijn armoede rijk zoudt wezen.“

„Nu moet je weten, dat Paulus hier spreekt over
de milddadigheid, en om zijn geloovigen daartoe aan
te sporen, wijst hij op het voorbeeld van Christus,
die ter liefde van de menschen zelf arm was gewor-
den, om hen door zijn armoede rijk te maken aan
geestelijke goederen.“

„En in den brief aan de Philippiers spreekt Paulus
in het tweede hoofdstuk over de onderlinge liefde en
eensgezindheid, en vermaant tot nederige zelfverlo-
ochening, en haalt dan als voorbeeld Christus aan,
die (vs. 7) zich zelf ontledigde, de gedaante van een
dienstknecht aannemende, verschijnende in gelijkheid
aan menschen.“

„In geen van beide teksten is het Paulus bedoeling
— dat blijkt toch wel uit de omstandigheden, waarin
hij spreekt — om de menschen te leeren, dat Christus
zijn godheid aflegde, maar wel, dat Hij vol liefde
was, en vol vernederende zelfverloochening, dat, of-
schoon Hij God was, hij toch de menschelijke natuur
aannam, zoo lief had Hij ons.“
Het zou de duidelijkheid niet geschaad hebben, en